

Міністерство освіти і науки України
Донецький національний університет імені Василя Стуса
Факультет хімії, біології і біотехнологій

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ

25.04.2025 № 1 м. Вінниця

Спільного засідання
кафедр Ботаніки та екології, Біофізики і фізіології

Голова – Тарадіна Галина Вікторівна, в.о. декана факультету хімії, біології і біотехнологій, старший викладач кафедри біофізики і фізіології

Секретар – Рогожук М.І., завідувач навчальної лабораторії ботаніки, фізіології рослин, мікробіології та екології.

ПРИСУТНІ:

Руденко С.С., докт. біол. наук, професор, професор кафедри ботаніки та екології; Альгімантас Паулаускас, докт. біол. наук, професор кафедри біофізики і фізіології; Машталер О.В., в.о. завідувача кафедри ботаніки та екології, канд. біол. наук, доцент, доцент кафедри ботаніки та екології; Вашеньяк Ю.А., канд. біол. наук, доцент, доцент кафедри ботаніки та екології; Яворська О.Г., старший викладач кафедри ботаніки та екології; Мікуліч Л.О. старший викладач кафедри ботаніки та екології; Ковальчук І.А., лаборант кафедри ботаніки та екології; Рогожук М.І., завідувач навчальної лабораторії ботаніки, фізіології рослин, мікробіології та екології; Доценко О.І., канд. хім. наук, доцент, в.о. завідувача кафедри біофізики і фізіології; Єрмішев О.В., канд. біол. наук, доцент, доцент кафедри біофізики і фізіології; Овчинникова Ю.Ю., канд. біол. наук, доцент кафедри біофізики і фізіології, народний депутат України, член Комітету ВРУ з питань екологічної політики та природокористування; Міщенко А.М., канд. біол. наук, старший викладач кафедри біофізики і фізіології; Березовський І.В., канд. вет. наук, старший викладач кафедри біофізики і фізіології; Безносюк Н.О., провідний фахівець кафедри біофізики і фізіології; Супрун Н.В., завідувач навчальної лабораторії загальної біофізики та фізіології.

Запрошені:

Профільні науковці і роботодавці: Сухомлин М.М., докт. біол. наук, професор, в.о. директора Державної установи “Інститут еволюційної екології НАН України”; Федоряк М.М., докт. біол. наук, професор, завідувач кафедри екології та біомоніторингу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича; Бойко С.М., канд. біол. наук, доцент, старший науковий співробітник Державної установи “Інститут еволюційної екології НАН України”; Лихолат Ю.В., доктор біологічних наук, професор, академік Академії наук Вищої школи України, дійсний член Міжнародної академії біоенерготехнологій, в.о. завідувача кафедри фізіології та інтродукції

рослин Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара; Єлісавенко Ю.А., науковий співробітник ДП «Вінницька лісова науково-дослідна станція» Українського науково-дослідного інституту лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г.М. Висоцького; Смірнова М.П., провідний архітектор КП Вінницької міської ради “Агенція просторового розвитку”; Тестов П.С., аналітик, керівник експертного відділу громадської організації «Українська природоохоронна група»; Якімцев В.В., директор ТОВ “ВінЕкоПроект”.

Випускники: Луценко А.І., провідний еколог, відділу екології Агро Юридична особа - Прат “МХП”, Калінський П.В., аспірант, Інститут еволюційної екології НАН України, Зінець В., фахівець науково-дослідного центру КНВО “Форт” МВС України, Кучер Т.В., лаборант (PCR), Labor Limbach Erfurt (Німеччина).

Представники студентського самоврядування: Бойко А.В., Тарасюк М.В., Черненко А.О., Сопун Д.А., Дем’янчук К.М., Ганзур А.С.

З ДРУГОГО ПИТАННЯ ПОРЯДКУ ДЕННОГО:

2. Про результати моніторингу чинної ОПП «Екологія. Відновлення екосистем» за спеціальністю 101 Екологія, ОС Бакалавр.

СЛУХАЛИ:

2. Про результати моніторингу чинної ОПП «Екологія. Відновлення екосистем» за спеціальністю 101 Екологія, ОС Бакалавр.

ВИСТУПИЛИ:

1. Машталер О.В. канд. біол. наук, доцент, доцент кафедри ботаніки та екології; експерт із забезпечення якості вищої освіти зі спеціальностей 091 Біологія та 101 Екологія, гарант ОПП Екологія. Відновлення екосистем, СО Бакалавр, керівник спеціальності 101 Екологія. Зазначила, що освітня програма за спеціальністю 101 Екологія, що реалізується у ДонНУ імені Василя Стуса потребує деяких технічних змін. Відповідно до Наказу МОН №842 “Про внесення змін до деяких стандартів вищої освіти” від 13 червня 2024 р у Стандарті вищої освіти зі спеціальності 101 “Екологія” галузі знань 10 “Природничі науки” для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти та науки України від 14.10. 2018 р. №1076 позицію “Загальні компетентності” розділу “IV Перелік компетентностей випускника” доповнити пунктом 14 такого змісту: “К 13. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності».

Ці технічні зміни потрібно врахувати для ОПП Екологія. Відновлення екосистем за спеціальністю 101 Екологія ОС Бакалавр 2023 року затвердження зі змінами 2024 р. та ОПП 2025 р. Як наслідок цих змін, потрібно переглянути у зазначеній ОПП матрицю відповідності компетентностей освітнім компонентам.

Для ОПП другого (магістерського) рівня вищої освіти подібних пропозицій щодо змін від МОН України не надходило.

Крім того, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 р. № 1021 “Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти” набір здобувачів вищої освіти в 2025 році буде здійснюватись за новим переліком галузей знань і спеціальностей, а саме: галузь знань – Е Природничі науки, математика та статистика; спеціальність Е1 Біологія та біохімія, спеціальність Е2 Екологія. Здобувачі вищої освіти, які вступили на навчання до набрання чинності цією постановою, продовжують навчання відповідно до обраних галузей знань та спеціальностей.

Гарант та члени проєктної групи здійснили аналіз досвіду вітчизняних і закордонних закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку здобувачів за спеціальністю 101 Екологія. У межах цього аналізу було розглянуто освітньо-професійні програми аналогічного спрямування в провідних українських ЗВО, зокрема: Національному університеті біоресурсів і природокористування України, Національному університеті “Києво-Могилянська академія”, Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, Львівському національному університеті імені Івана Франка, Національному університеті «Львівська політехніка», Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара.

Окрему увагу було приділено закладам вищої освіти міста Вінниця, які пропонують освітньо-професійні програми за спеціальністю 101 “Екологія”, а саме: Вінницькому національному технічному університету, Вінницькому національному аграрному університету та КЗВО “Вінницька академія безперервної освіти”. У процесі аналізу було вивчено навчальні плани підготовки здобувачів, а також логіко-структурні схеми зазначених програм.

Також проєктною групою було проведено моніторинг іноземних бакалаврських програм зі спеціальності 101 Екологія, зокрема тих, що орієнтовані на збереження біорізноманіття та охорону довкілля. Аналіз засвідчив, що низка провідних європейських університетів реалізують подібні за змістом і метою програми.

Зокрема, University of St Andrews, University College Cork, University of Leeds та University of Sussex (Велика Британія), Masaryk University (Чехія), Georg-August-Universität Göttingen (Німеччина) та Софійський університет (Болгарія) пропонують освітні програми з екології, екологічної біології, охорони природи та відновлення екосистем. Ці програми поєднують теоретичну підготовку з практичними навичками, польовими дослідженнями та орієнтовані на сучасні екологічні виклики. Результати моніторингу підтверджують актуальність та міжнародну відповідність освітньо-професійної програми «Екологія. Відновлення екосистем».

Варто підкреслити, що наша освітня програма акцентує увагу на збереженні біорізноманіття, оцінці стану довкілля, раціональному використанні та охороні природних ресурсів. Це сприяє підтриманню продуктивності й стабільності екосистем, а також передбачає впровадження науково обґрунтованих підходів до збереження та відновлення природних екосистем, що є особливо актуальним для територій, які постраждали внаслідок екоциду, спричиненого збройною агресією Росії проти України.

Відповідно до спрямованості було оновлено зміст окремих освітніх компонентів та уточнено їхні назви з урахуванням викликів сьогодення: ОК 19 «Екомережа та стале відновлення України», ОК 21 «Екологічна безпека та соціо-екологічна діяльність», ОК 26 Стандартизація і сертифікація у зеленому відновленні України». Крім того, ці зміни, як і саму ОПП Екологія. Відновлення екосистем, було обговорено під час проведення I Міжнародного Зеленого Форуму «DonNU Green Deal 2025» (26-30 квітня 2025 р.), де цьому питанню було призначено одну із панельних дискусій.

Слід зазначити, що з метою ефективної реалізації програми подвійних дипломів у рамках академічної мобільності було погоджено освітні компоненти з Університетом Вітовта Великого (Каунас, Литва) за бакалаврською програмою «Environmental Sciences and Environmental protection». Запровадження такої програми є вагомою перевагою та унікальною складовою ОПП «Екологія. Відновлення екосистем» освітнього ступеня Бакалавр у порівнянні з освітніми програмами багатьох вітчизняних університетів. Здобувачі мають можливість проходити частину навчання за кордоном і за результатами успішного завершення програми отримати два дипломи бакалавра – український та європейський. Серед сучасних підходів до викладання фахових дисциплін особливу роль відіграє участь у проведенні аудиторних занять професіоналів-практиків (Єрмішев О.В. – «Екологія людини», Яворська О.Г. – «Засади збереження біорізноманіття і заповідної справи», Тестов П.С. – співпраця в контексті інвентаризації і збереження біорізноманіття та застосування ГІС-інструментарію для реалізації цих завдань).

2. Тарадіна Г.В., в.о. декана факультету хімії, біології і біотехнологій, старший викладач кафедри біофізики і фізіології. У зв'язку з вимогами статті 10¹ Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» та Постановою Кабінету Міністрів України № 734 від 21 червня 2024 року, яка затверджує порядок проведення базової загальновійськової підготовки, заклади вищої освіти зобов'язані включити до освітніх програм та навчальних планів дисципліну «Базова загальновійськова підготовка (теоретична підготовка)» (БЗВП) в обсязі 3 кредити ЄКТС. Ця дисципліна є обов'язковою для здобувачів освіти, на яких поширюється дія зазначених норм, та може бути вибірковою для інших. Відповідно, виникає необхідність у внесенні технічних змін до чинних освітніх програм і навчальних планів, а саме, відповідно до ухвали засідання ректорату №10 від 24 квітня 2025 р., починаючи з 2024 року набору, збільшити вибірковою складовою освітніх програм Університету на 3 кредити в межах нормативного обсягу ОП та запровадити з 01.09.2025 р. базову загальну військову підготовку (теоретичну частину) на освітніх програмах Університету за рахунок вибіркової складової: для здобувачів вищої освіти, на яких розповсюджується дія Постанови КМУ від 21.06.2024 р. № 734, - без права вибору; для здобувачів вищої освіти, на яких не розповсюджується дія Постанови КМУ від 21.06.2024 р. № 734, - з правом вибору БЗВП чи будь-якої іншої дисципліни, запропонованої до обрання у певний навчальний рік.

Також слід додати, що відповідно до пункту 14 частини першої статті 1 та статті 49 Закону України «Про вищу освіту» і Положення «Про організацію освітньої діяльності в Донецькому національному університеті імені Василя Стуса» та з метою уніфікації графіків навчального процесу освітніх програм за ОС «Бакалавр» та ОС «Магістр» встановити з 01.09.2025 р. такий розподіл навчального часу: тривалість навчальних семестрів – 17 і 17 тижнів; тривалість канікул – від 8 до 12 тижнів; тривалість екзаменаційних сесій – до 6 тижнів. Ув'язку з цим виникає необхідність перерозподілу кредитів між окремими освітніми компонентами 2-, 3- і 4-го року навчання для освітніх програм 2024 року набору.

3. Вашеняк Ю.А., канд. біол. наук, доцент, доцент кафедри ботаніки та екології; член проєктної групи ОПП Екологія. Відновлення екосистем, ОС Бакалавр. Освітньо-професійна програма Екологія. Відновлення екосистем за спеціальністю 101 Екологія, освітнього ступеня Бакалавр, що реалізується у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса, повністю відповідає Стандарту вищої освіти за спеціальністю 101 Екологія для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Програма сформована відповідно до вимог стандарту, з урахуванням компетентнісного підходу, та спрямована на формування у здобувачів ключових і фахових компетентностей, передбачених нормативними документами. Вона забезпечує досягнення результатів навчання, які охоплюють знання фундаментальних і прикладних екологічних дисциплін, уміння проводити оцінку стану довкілля, аналізувати екологічні ризики, впроваджувати заходи зі збереження біорізноманіття та відновлення природних екосистем. Особливу увагу в програмі приділено екосистемному підходу, що передбачено стандартом, а також практичній підготовці, інтеграції науки й освіти та відповідності актуальним викликам сьогодення, зокрема пов'язаним із наслідками збройної агресії та екоциду.

4. Міщенко А.М., канд. біол. наук, старший викладач кафедри біофізики і фізіології. При проведенні моніторингу здобувачі вищої освіти, випускники, роботодавці, інші групи стейкхолдерів мали можливість висловити свої зауваження та пропозиції за допомогою Microsoft Forms, розміщених на офіційній сторінці факультету та на порталі спеціальностей 091 Біологія та 101 Екологія. За результатами онлайн анкетування було виявлено загальні рекомендації та побажання щодо змісту ОПП, наповнення освітніх компонентів, форм та методів навчання.

На запитання «Чи достатній, на Вашу думку, зміст (набір дисциплін) освітньої програми для успішної роботи за фахом?» стверджувально відповіли 88% здобувачів та випускників, що навчались за обговорюваними освітніми програмами.

87,5% здобувачів та випускників ОП вважають, що всі запропоновані в ОП дисципліни необхідні для професійної діяльності. Зауважимо, що 100% випускників відповіли стверджувально на це запитання; 78% з них працевлаштовані за фахом. На запитання «Чи достатній обсяг практичної підготовки, закладений в ОП Вашої спеціальності?» 63% респондентів дали позитивну відповідь. З цього питання слід зауважити, що відповідно Стандарту практична підготовка має складати 10% від загальної кількості

кредитів ЕКТС, що реалізується в межах обговорюваної освітньої програми. За кожним освітнім компонентом блоку професійної підготовки передбачені і реалізуються лабораторні роботи, які сприяють отриманню практичних навичок здобувачів вищої освіти. Крім того здобувачам постійно пропонуються позааудиторні види занять: воркшопи, майстер класи, екскурсії, виїзні заняття (у тому числі на підприємства і в природні умови), які урізноманітнюють способи отримання практичних навичок роботи з натурними об'єктами в реальних умовах. На думку 95% опитуваних логіка викладання дисциплін ОП не порушується і дублювання змісту навчального матеріалу дисциплін не відбувається. На питання «Чи співпали Ваші очікування щодо ОП обраної спеціальності з її реальним змістом?» 100% опитуваних відповіли позитивно. До ОП Екологія, за думкою стейкхолдерів, доцільно було б додати курси з проектного менеджменту, комунікації та презентації екоініціатив, екологічний аудит та сертифікація; до ОПП Екологія. Відновлення екосистем доцільно було б ввести дисципліни, в яких будуть розглядатись методи та засоби дослідження і повоєнного відновлення територій. Слід зазначити, що більшість з запропонованих дисциплін знаходить відображення в ОК, які наразі передбачаються за даними ОПП («Молекулярні біотехнології» - «Молекулярна біологія та біотехнологія», «Екологічний аудит та сертифікація» - «Управління природоохоронною діяльністю», «Стандартизація та сертифікація» тощо).

Серед пропозицій щодо підвищення якості обраної ОП: розширити практичну підготовку через стажування на підприємствах і в установах; залучати зовнішніх експертів і міжнародний досвід (гостьові лекції, кейс-стаді); розширити лабораторні і практичні роботи, а саме додати більше експериментів, дослідів у лабораторіях та покращити матеріальне забезпечення для практичної (лабораторної) частини навчання; впроваджувати новітні практики та AI, використовувати результати останніх досліджень, які висвітлюються в наукових статтях, ввести дисципліни вільного вибору здобувачів, які стосуватимуться професійної орієнтованості в майбутній кар'єрі екологів.

Для оцінки змісту освітніх програм та їхніх складових, а також якості викладання навчальних дисциплін науково-педагогічними працівниками в університеті регулярно, щосеместрово, проводиться опитування студентів Ця процедура регулюється «Положенням про організацію опитування внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів у ДонНУ імені Василя Стуса». На основі результатів анкетування та зауважень студентів здійснюється перегляд наповнення освітніх компонентів, критеріїв оцінювання, методів викладання та виявляються проблемні аспекти організації навчального процесу. Варто зазначити, що за підсумками опитування студентів у поточному навчальному році рівень їхньої задоволеності якістю викладання навчальних дисциплін на факультеті хімії, біології та біотехнологій становить 4,58 бала за п'ятибальною шкалою. Троє викладачів, що забезпечують викладання на ОП увійшли в групу «HI», 2 - в групу «MIDDLE», інші викладачі (67%) не потрапили в рейтинг за недостатньою кількістю респондентів, але мають позитивні відгуки здобувачів освіти. Четвертий рік поспіль жоден викладач факультету не

потрапив до групи LOW. Зазначені результати свідчать про високий рівень викладання на ОПП Біологія та на ОПП Екологія. Відновлення екосистем для ОС Бакалавр.

5. Яворська О.Г., ст. викладач кафедри ботаніки та екології: Реальний зміст програми достатньо орієнтований на сучасні запити суспільства щодо біологічних спеціальностей, програмні результати навчання орієнтовані на аналіз біологічних явищ, процесів, систем на різних рівнях, навички ідентифікації різноманітних організмів, розуміння еволюції живої матерії у всіх її проявах. Світоглядний компонент освітньої програми доцільно доповнити базовими поняттями про стратегію сталого розвитку як сучасні принципи розвитку людства загалом, а також як національні, регіональні плани розвитку спільнот у 21 сторіччі.

6. Якімцев В.В., директор ТОВ “ВінЕкоПроект”, запрошений стекголдер. Освітня програма має актуальну академічну основу, що відповідає вимогам екологічної освіти. Водночас, для підвищення конкурентоспроможності випускників варто посилити практичну складову підготовки, розширивши можливості для стажування на профільних підприємствах та в екологічних установах. Доцільним є також запровадження курсів з проєктного менеджменту, навичок комунікації та ефективної презентації екоініціатив. Це сприятиме формуванню міждисциплінарної компетентності студентів. Окрему увагу слід приділити залученню зовнішніх експертів, представників бізнесу та міжнародних партнерів для проведення гостьових лекцій і робочих зустрічей, що дозволить інтегрувати найкращі світові практики в навчальний процес.

7. Тестов П.С., аналітик, керівник експертного відділу громадської організації «Українська природоохоронна група». Цьогоріч мав можливість співпрацювати з командою факультету хімії біології і біотехнологій та здобувачами вищої освіти спеціальностей 091 Біологія та біохімія та 101 Екологія ОС Бакалавр в межах практичного курсу, що був організований ГО “Українська природоохоронна група” – “Практичне використання сучасних ГІС-технологій в охороні природи”. Слід зазначити, що впровадження практичних курсів із ГІС-технологій у освітні програми біологів та екологів є актуальним кроком для підготовки фахівців до сучасних викликів. ГІС є незамінним інструментом у дослідженні біорізноманіття, моніторингу стану екосистем і плануванні заходів з відновлення довкілля, зокрема в умовах післявоєнної відбудови. Володіння цими технологіями підвищує ефективність екологічної оцінки та сприяє прийняттю обґрунтованих рішень щодо збереження природи. Колектив факультету активний в плані впровадження нових додаткових навчальних кейсів і це спонукає здобувачів до отримання додаткових вмінь та практичних навичок для свого професійного становлення. На базі нашої ГО “Українська природоохоронна група” здобувачка вищої освіти спеціальності 101 Екологія виявила бажання проходити стажування у аналітичному відділі. І в результаті була працевлаштована на неповну зайнятість у вищезгаданому відділі. Також нашою ГО було організовано та проведено тренінг «Громадські організації та грантинг в екологічній сфері», спрямований на розвиток фандрейзингових навичок молоді України в сфері

біологічних та екологічних досліджень, в якому взяли участь не тільки бакалаври, а й магістри.

8. Бойко А.В., голова студентського самоврядування здобувач вищої освіти спеціальності 101 Екологія, ОС Бакалавр.. Зазначив, що він, як здобувач вищої освіти, що навчається за спеціальністю 101 Екологія, вважає ОПП Екологія. Відновлення екосистем є більш актуальною та перспективною, порівняно з ОПП Екологія. Програма поєднує фундаментальні знання з екології та сучасні підходи до управління довкіллям і біорізноманіттям, зокрема у контексті постконфліктного відновлення територій.

УХВАЛИЛИ:

За результатами проведеного моніторингу вважати ОПП Екологія. Відновлення екосистем для ОС Бакалавр такою, що відповідає стандарту, локальним нормативним актам, запитам ринку праці. Внести до ОПП Екологія. Відновлення екосистем ОС Бакалавр технічні зміни (у ОПП 2023 року затвердження зі змінами 2024 р. у перелік загальних компетентностей додати “К 13. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності» та внести корективи в матрицю відповідності компетентностей освітнім компонентам з урахуванням доданої компетентності; у ОПП, моніторинг реалізації якої наразі здійснюється, внести оновлені шифри галузей знань та спеціальностей; додати дисципліну «Базова загальноїсськова підготовка (теоретична підготовка)» за рахунок збільшення вибіркової складової освітніх програм 2024 та 2025 року; здійснити перерозподіл кількості кредитів між окремими освітніми компонентами) та подати ОПП Екологія. Відновлення екосистем для ОС Бакалавр 2024 року для затвердження в редакції 2025 р.

Результати голосування:

За: 15

Проти: немає

Утрималися: немає

Рішення прийнято одностайно

Голова

В.о. декана факультету хімії, біології і біотехнологій

Галина ТАРАДІНА

Секретар

Марія РОГОЖУК